

із тим, що вони не закріплені в якості нормативно-правових актів, що входить до законодавства України про кримінальну відповідальність, проте мають норми кримінально-правового характеру та певний відокремлений (відособлений) статус існування.

Таким чином, Закон України «Про недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань, та визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України» № 743-VII від 21.02.2014 р. та Закон України «Про виконання міжнародних зобов'язань України щодо звільнення Тимошенко Ю. В.» № 751-VII від 22.02.2014 р. виступають, на нашу думку, в якості джерел кримінального права України.

ІГНАТЕНКО М. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права

ДО ПИТАННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ КОНСТРУЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ ЗЛОЧИНІВ ІЗ ПОДВІЙНОЮ ФОРМОЮ ВИНИ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства ні в теорії, ні в практиці немає однозначної думки про те, як створюються кримінально-правові санкції. У науці кримінального права вже не одне десятиліття досліджуються ті чи інші аспекти механізму побудови кримінально-правових санкцій у таких напрямках, як: вибір видів і розмірів покарання, виходячи з їх ефективності, співвідношення з санкціями суміжних видів злочинів, побудова санкцій кваліфікованих складів і т. д. Як зазначав свого часу В. М. Кудрявцев, «ні оптимальні межі санкції, ні їх верхні і нижні межі, визначити не вдається» (Кудрявцев В. Н. Криминализация: оптимальные модели / Уголовное право в борьбе с преступностью. 1981, С. 95). Єдиний підхід законодавчій діяльності щодо конструювання кримінально-правових санкцій відсутній до цих пір.

Професор М. Д. Шаргородський вважає, що «законодавець, приймаючи кримінальний закон, хоче, щоб практика застосування закону найбільшою мірою відповідала його волі. Він повинен так виразити свою думку в законі, щоб ця думка знаходила в ньому найбільш досконале вираження та у процесі практичного застосування закону суд не відхилявся від його волі» (Шаргородский Д. М. Уголовный закон. 1948, С. 82).

При цьому аналіз норм чинного КК України свідчить про неспідовність законодавця при конструюванні кримінально-правових санкцій, зокрема, за злочини із подвійною формою вини, що

виражається у неузгодженості санкцій як в рамках одного, так і різних розділів Особливої частини КК України. Якщо в деяких випадках таку непослідовність ми можемо пояснити особливістю конструювання диспозиції статті (частини статті) Особливої частини Кримінального кодексу України (в статті 287 КК України законодавець поєднує суспільно-небезпечні наслідки у вигляді середньої тяжкості тілесного ушкодження, тяжких тілесних ушкоджень та смерті потерпілого, не розділяючи статтю на відповідні частини), то в інших випадках, які розглянемо нижче, — логічного та виправданого пояснення ми не знаходимо.

Так, наприклад, кримінально-правові санкції ч. 1 ст. 271 та ч. 1 ст. 272 КК України містять однаковий розмір штрафу (до 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян) та строк виправних робіт (до двох років), в той же час строк обмеження волі у санкції ч. 1 ст. 272 КК України на відміну від санкції ч. 1 ст. 271 КК України є більшим на один рік. Крім того, ч. 1 ст. 272 КК України передбачає також можливість призначення покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Чому це покарання не передбачено у санкції ч. 1 ст. 271 КК України, не зрозуміло, враховуючи, що і суспільно-небезпечне діяння, передбачене ч. 1 ст. 271 і ч. 1 ст. 272 КК України, пов'язані з порушенням правил охорони праці (правил безпеки), з тією лише різницею, що за ч. 1 ст. 272 КК України таке порушення повинне мати місце під час виконання робіт із підвищеною небезпекою.

Кримінально-правові санкції ч. 1 ст. 272 і ч. 1 ст. 275 КК України є однаковими (передбаченні покарання у вигляді штрафу до 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, виправні роботи на строк до двох років, обмеження волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років або без такого). Порівнявши кримінально-правові санкції ч. 2 ст. 272 та ч. 2 ст. 275 КК України (в обох випадках передбачають відповідальність за вчинення суспільно-небезпечних діянь з однаковими кваліфікуючими ознаками (спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки)), бачимо, що вони містять не тільки різні строки покарань (згідно ч. 2 ст. 272 КК України покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк може бути призначено на строк до восьми років, а відповідно до ч. 2 ст. 275 КК України — на строк до п'яти років), а і різні покарання (у ч. 2 ст. 275 КК України передбачене покарання у вигляді виправних робіт на строк до двох років, у ч. 2 ст. 272 КК України таке покарання відсутнє).

Не зовсім зрозуміло також, чим керувався законодавець при конструюванні кримінально-правової санкції, передбаченої ч. 2 ст. 270 КК України (порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки). Так, однією із кваліфікуючих ознак згідно ч. 2 ст. 270 КК України є загибель людей (тобто загибель хоча б однією людини або двох, трьох чи більше потерпілих), при цьому санкція передбачає можливість призначення покарання у вигляді позбавлення волі на строк

від трьох до восьми років. Якщо порівняти із санкцією ч. 2 ст. 119 КК України (необережне вбивство двох або більше осіб), яка передбачає можливість позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років, то можна із впевненістю сказати, що санкція ч. 2 ст. 270 КК України є менш суворішою, ніж санкція ч. 2 ст. 119 КК України. Хоча, на нашу думку, повинно бути навпаки, оскільки, якщо при вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 119 КК України завдається шкода одному об'єкту (життя особи), то при вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 270 КК України завдається шкода двом об'єктам (відносинам, що забезпечують виконання встановлених законодавством вимог пожежної безпеки та життя людини). Звичайно, що в такому разі злочин, передбачений ч. 2 ст. 270 КК України, буде більш суспільно небезпечним, а тому і санкція повинна бути суворішою.

Наведені приклади непослідовності законодавця при конструюванні кримінально-правових санкцій не являються вичерпними.

Таким чином, ефективними способами усунення внутрішніх невідповідностей системи санкцій являється послідовність та системність конструювання кримінально-правових санкцій, зокрема злочинів із подвійною формою вини, що виражається в дотриманні єдиного підходу до визначеної самим же законодавцем цінності об'єкта, що охороняється кримінальним законом. Це зокрема полягає у обов'язковому врахуванні при конструюванні кримінально-правових санкцій статей 119 та 128 КК України, оскільки злочини із подвійною формою вини достатньо часто характеризується настанням середньої тяжкості та тяжких тілесних ушкоджень або смерті потерпілого, а також забезпечення узгодженості кримінально-правових санкцій як рамках окремого розділу, так і в цілому Особливої частини Кримінального кодексу України.

КЕДИК В. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права

ЧИННІСТЬ ЗАКОНУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗГІДНО З МІСЦЕМ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

Кримінальний кодекс України як і будь-який нормативний акт, має чіткі межі свого застосування, що визначаються за допомогою принципів чинності. В кримінально-правовій системі принцип чинності кримінального закону України тісно пов'язаний зі сферою міжнародних правових відносин.